

Változócsillagok

május-július

Észlelő	Nk.	Észl.	Műszer	Észlelő	Nk.	Észl.	Műszer
Berente Béla	Ber	5	25 C	Pujol, Paco E	Puj	4	31 T
Csukás Mátyás RO	Ckm	271	15 T	Rätz, Kerstin D	Rek	31	8x30 B
Édes Krisztián	Edk	59	19 T	Ripero, José E	Rip	900	33,4 T
Fekete János	Fkj	668	10 T	Reinhard, Peter A	Rep	17	7 L
Fidrich Róbert	Fid	235	15 T	Rodriguez, Diego	Rod	1	15 T
Földesi Ferenc	Ffe	45	25 T	Sajtz András RO	Stz	741	10x50 B
Garcia, Francisco E	Gia+	5	25 T	Sápi Csaba	Sac	172	20 T
Hadházi Csaba	Hdh	145	16 T	Sári Gyula	Sri	9f	2/85 t
Hajdu Attila	Hat+	2	sz.sz.	Sárneckzy Krisztián	Sky	58	20x60 B
Henshaw, Colin RB	Hen	71	12x40 B	Seres Zsolt	Ser	22	20x60 B
Jankovics Gábor	Jak+	31	10 T	Simon, Vojtech CS	Sim	255	8 T
Kiss László	Ksl	384	10 T	Schramm Ottó	Sco	41	7,5 L
Kereszturi Ákos	Kru	339	20x60 B	Schweitzer, Emile E	Sch	185	28 SC
Keszthelyi Sándor	Ksz	4	20x60 B	Soós Zoltán	Soz	66	30x80 B
ifj. Kókai István	Kst+	7	7x40 B	Szabó Róbert	Sbr	294	10 T
Kósa-Kiss Attila RO	Kka	698	15,6 T	Szalma Zsolt	Sao	20	11 T
Kovács István	Kvi	109	15 T	Szarka Levente	Slv	155	16,2 T
Krticka, Jirí CS	Krt	24	25x100 B	Szauer Ágoston	Szu	68	6,3 L
Lőrincz Miklós	Lmi	4	8x40 B	Tepliczky István	Tey	24	11 T
Mizser Attila	Mzs	352	30 L	Timár András	Tia	28	15 T
Nagy Gábor	Nab	169	10x50 B	Toone, John GB	Too	623	20 SC
Nagy Zoltán Antal	Nyz	74	7x50 B	Tordai Tamás	Trt	3	20x60 B
Pap Csaba	Pac	7	19 T	Tóth Krisztián	Ttk	170	7x50 B
Papp Sándor	Pps	528	24,4 T	Tóth Tamás	Tta	3	8 L
Patak Ákos	Ptk	27		Vincze Iván	Vii	29	5 L

Május-július során összesen 8182 észlelést végzett 50 megfigyelő. Rövidítések: T= reflektor, L= refraktor, C= Cassegrain-távcső, SC= Schmidt-Cassegrain távcső, B= binokulár, t= teleobjektív, f= fotografikus észlelés, += új észlelő.

A viszonylag sok nyári derült ég ellenére nem érkezett kiugró mennyiségű adat, sőt, az észlelők száma még csökkent is az április-májusi időszakhoz viszonyítva. Ez részben annak tudható be, hogy úgy tűnik, ismét szaporodnak a notórius "nem-beküldők" -- számos észlelőről van tudomásunk, aki egyébként jól használható megfigyelési anyagát különféle okokból (az első számú ok többnyire a lustaság) több hónapos késéssel küldi be.

Változós szenzációkban nem volt hiány, hiszen három fényes nóváról érkeztek adatok. A változósok kedélyét jótékonyan befolyásolta a Mira Ceti rendkívül fényes maximuma a hajnali égen és az SS Cygni abnormálisan elhúzódó felszálló ága.

0210+24	R Ari	M	Július elején, a hajnali égen 7,8 magnitúdós maximumban.
0214-03	Mira Cet	M	Július második felében az elmúlt két évtized legfényesebb maximumát produkálta -- amint erre több észlelő felhívta a figyelmet. A 2,2 magnitúdós fényességnek köszönhetően a Mira Ceti lett a hajnali délkeleti ég legfényesebb csillaga!
0215+58	S Per	SRC	Kicsit fényesedett, július közepén 12 magnitúdó körüli. Kérjük fokozott észlelését!
0324+43	GK Per	NA	Július elején végre kitört a GK Per -- "természetesen" a lehető legrosszabb időpontban, amikor alacsonyan, a hajnali égen látszik. A fényesedést az amerikai John Bortle vette észre elsőként. Adataink szerint a hó végén 10,6-s, ez egyben maximuma is.
0349+30	X Per	GCAS+XP	Júliustól ismét észlelik; 6,4-6,6 magnitúdós adatok.
0432+74	X Cam	M	Május végén 12,2 magnitúdós minimumban; július közepén maximumban (8,2).
0605+47	SS Aur	UGSS	JD 831-kor 11 ^m ,4-s maximumban; ez a mostani lát-hatóság első maximuma.
0720+46	Y Lyn	SRC	7,7-8,2 magnitúdó közötti adatok; halvány.
0942+11	R Leo	M	Kicsit fényesedett, május végén 9,2 magnitúdós, minimum utáni.
0945+12	X Leo	UGSS	Május elején, JD 745-kor 12 ^m ,3-s maximumban.
0959+68	CH UMa	UG	Minimumban, mindvégig 13 ^m ,0 alatti.
1037+69	R UMa	M	Május végén jutott minimumba 12 ^m ,5-nál.
1041-59	éta Car	SDOR	5,8 és 6,4 magnitúdó közötti adatokat küldött Hen Botswanából.
1151+58	Z UMa	SRB	Június végén 8 ^m ,8-s minimumban; július végén 8 ^m ,5-s.
1231+60	T UMa	M	Tovább halványodott, június végén már 12 mag-nitúdós.
1315+46	V CVn	SRA	Május végén 7 ^m ,0-s maximumban.
1324-22	R Hya	M	Tovább halványodott, május végén 8 ^m ,7-s.
1327-06	S Vir	M	Július végén 7,5 magnitúdós, maximum előtti.
1336+74	V UMi	SRB	8,0-8,3 magnitúdó közötti változások.
1432+27	R Boo	M	Június elején 7,0 magnitúdós fényes maximumban, július közepéig 11,5 magnitúdóra halványodik.
1454+41	TT Boo	UG	Maximumai: JD 804 13,4, 808 12,5.
1517+31	S CrB	M	Június végén 12 ^m ,5-s minimumban, majd csekély fényesedést mutat.
1544+28a	R CrB	RCB	Mindvégig maximumban, zömmel 5 ^m ,8-6 ^m ,2-s adatok.
1546+15	R Ser	M	6,9-9,5 magnitúdó között egyenletesen halványo-dott.
1555+26	T CrB	NR	Minimumban, 10 ^m ,2 körüli.
1601+67	AG Dra	ZAND	Minimumban, 9,7-10,2 magnitúdó közötti adatok.
1700-43	Nova Sco	1992	Paul Camilleri (Cobram, Ausztrália) május 22-i felvételén 8 ^m ,2-s fényességnél találta az új ob-jektumot, mely a következő hónapokban érdekes változásokat mutatott. Sajnos a 43 fokos negatív deklináció miatt észlelőink közül egyedül Rip tudta elérni: JD 779 8,5, 799 8,9, 807 7,8.
1744-06	RS Oph	NR	Minimumban, 11,5 magnitúdó táján.
1813+49	AM Her	AMHER	"Halvány" fázisban, 15,0 magnitúdónál.

1817-28	Nova Sgr	1992/2		William Liller (Vina del Mar, Chile), a nyugdíjas amerikai "profi-amatőr" csillagász fedezte fel Problicommal, egy július 9-i felvételen. Legnagyobb fényességét júl. 10-e táján érte el, 8,0 magnitúdó körül. A teleshold elvonulása után mi is sikerrel észleltük. Július utolsó harmadában 9,1-9,9 magnitúdó között változott.
1842-05	R Sct	RVA		Maximumban, 5,2-5,7 magnitúdó közötti hullámzások.
1850+32	RX Lyr	M		Július végén 12,5 magnitúdó körüli, maximumban.
1903+17	SV Sge	RCB		Maximumban, 11,0 magnitúdó körüli észlelések.
1904+43	MV Lyr	NL		"Fényes" fázisban, állandó 12,5 magnitúdónál.
19924+50	CH Cyg	ZAND+SR		9,2-8,8 magnitúdó közötti adatok.
1927+45	AF Cyg	SRB		Úgy tűnik, "befagyott" 7,8-8,0 magnitúdónál!
1934+49	R Cyg	M		13,0-9,0 magnitúdó között egyenletesen fényesedett, maximum előtti.
1946+32	khi Cyg	M		Tovább halványodott, július végén már 11,5 magnitúdós.
1958+16	RZ Sge	UGSU		JD 793-kor 12,4 magnitúdós szupermaximumban.
2009+38	RS Cyg	SRA		Lassú fényesedés 9,0-8,0 magnitúdó között.
2016+47	U Cyg	M		Maximum után lassan halványodik 7,4 és 9,0 magnitúdó között.
2027+52	N.Cyg '92	N		Egyenletesen halványodott, az időszak végén 9,0 magnitúdós.
2108+68	T Cep	M		Minimuma után lassan fényesedik, július végén már 8,0 magnitúdónál.
2138+43a	SS Cyg	UGSS		Egy rövid maximuma volt május közepén, Ennél azonban sokkal izgalmasabb a július végén kezdődő rendellenes maximuma, mely áthúzódott augusztusra. A felszálló ág hossza hét nap volt! A rendellenes kitörés fénygörbéjét az augusztus-szeptemberi észlelésekkel együtt közöljük.
2146+12	AG Peg	NC		A szokottnál halványabb, 9,0 magnitúdó körüli adatok.
2353+50	R Cas	M		Június végén, július elején az átlagosnál fényesebb, 6,2 magnitúdós maximumban.
2356+59	WZ Cas	SRB		7,6-7,8 magnitúdós adatok.

MIZSER ATTILA

Változós találkozó Baján

Immár harmadszor adott otthont Baja a hazai amatőr változósok találkozójának. Április 25-én az MCSE Változócsillag Szakcsoportja és az IAPPP Magyar Szárnya tartotta közös rendezvényét a régi bajai csillagvizsgálóban.

Az MCSE-t és változós tevékenységét mindenki ismeri, ám az IAPPP és a "Magyar Szárny" elnevezés még mindig elég talányosan cseng sokak fülében. Az amerikai székhelyű IAPPP (International Amateur-Professional Photometry = Nemzetközi Amatőr-Hivatásos Fotoelektromos Fotometria) az egyik legjobb példa az amatőr-profi együttműködésre. A több mint ezer tagot számláló egyesületnek 1980-tól vannak magyar tagjai, így kézenfekvő volt, hogy sok más országhoz hasonlóan nálunk is létrejöjjön "leányvállalatuk", amit a magyar fül számára szokatlanul hangzó "Wing" (Szárny) jelzővel illetnek.

Ez a komplikált elnevezés a jelek szerint a Petőfi Népe számára is feladta a leckét, bár csak örülni lehet annak, ha egy megyei napilap csillagászati rendezvényről ad hírt.

Baja félreeső fekvése ellenére meglepően sokan, 45-en vettek részt a közös rendezvényen, mely számos újdonsággal szolgált. Ezek közül a legszomorúbb az, hogy a változócsillag- adatok számítógépre vitele gyakorlatilag szünetel -- épp ezért az 1991-es változós év értékelésére sem kerülhetett sor a találkozón. Soha nem álltunk még ilyen rosszul az adatok géprevitelében. Úgy tűnik, időközben sikerült a kérdést megoldani, "új erők", szegedi tagtársaink "bevetésével". A találkozó kellemes meglepetése egy Celestron Ultima 8 típusú távcsőhöz fűződik -- egy angol amatőr kölcsönadta távcsövét a Bajai Csillagvizsgáló Alapítványnak, és találkozónkon ismerkedhettek meg közelebről első ízben a magyar amatőrök a Schmidt-Cassegrain távcsőtípussal.

Az első előadásban Mizser Attila ismertette az MCSE Változócsillag Szakosztályának 1947-49. közötti működését (ennek szövege az 1992/6. Meteorban olvasható). Fidrich Róbert a feltételezett változók megfigyelésére hívta fel a figyelmet az amerikai és az angol nóvakeresők eredményei alapján. Ezután egy légkörfizikai előadás következett: Tóth Zoltán a mindenkit érdeklő ózonlyukról beszélt -- hazai kutatási eredményeket is ismertetve.

Rövid szünet után útibeszámolók következtek. Vinkó József a torontói egyetemen folyó csillagászati kutatásokról, míg Szatmáry Károly az IAU 137. kollokviumán elhangzottakról adott elő. Hegedüs Tibor a strasbourgi Csillagászati Adatközponttól adott tájékoztatást, végül Zajác György látványos diákkal fűszerezett előadása következett az 1991-es teljes napfogyatkozásról, melyet Hawaiirol észlelhetett.

A délután Patkós László beszámolójával kezdődött: a változócsillagok kutatásának legújabb eredményeiről hallhattunk. Ezt követően Szabados László a hagyományos fotometria mai szerepéről adott áttekintést, majd Hegedüs Tibor következett: a CCD fotometria változócsillagászati alkalmazásáról beszélt. Szatmáry Károly a félszabályos változócsillagok hazai vizsgálatainak újabb eredményeiről számolt be, végül Vinkó József előadása következett az AU Peg-gel kapcsolatos kutatásairól.

Az előadások után lehetőség nyílt a különféle számítógépes programok megtekintésére, továbbá távcsöves észlelésre is. Következő változós találkozónkat az újonnan felépült szegedi csillagvizsgálóban tartjuk.

Csillagásztalálkozó Baján

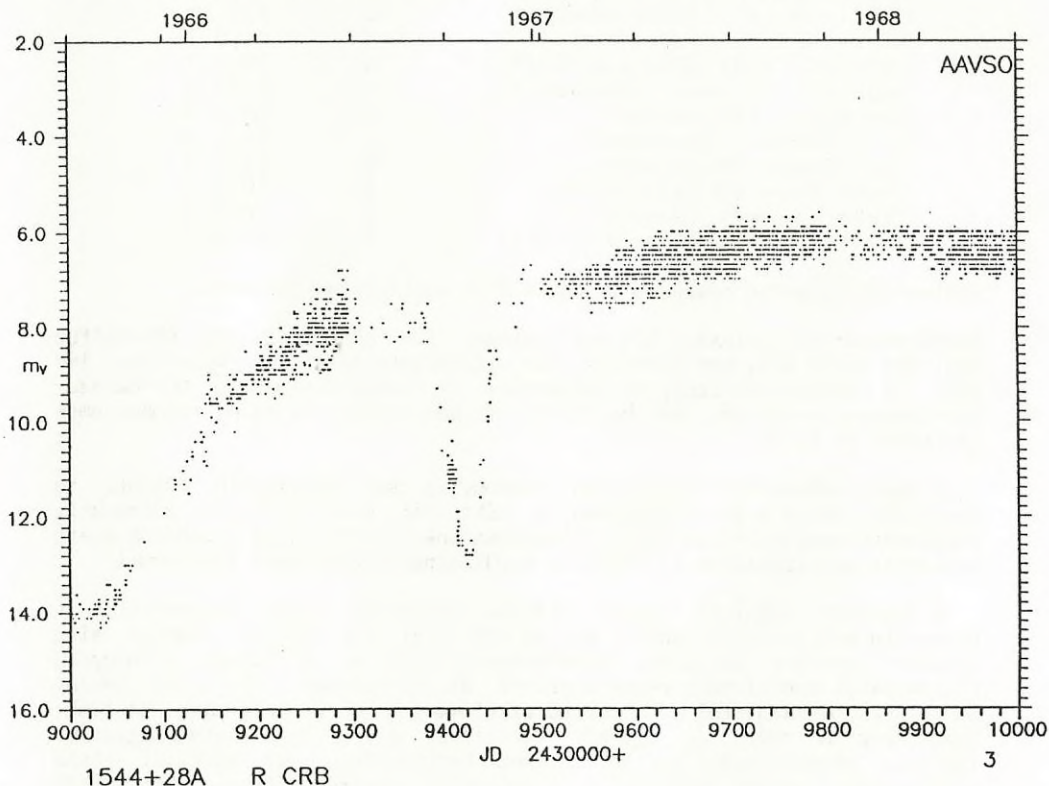
A Magyar Csillagászati Egyesület változócsillag szakosztálya és a nemzetközi egyesület magyar tagozata Baján rendezi meg idei találkozóját, szombaton, a Tóth Kálmán u. 19. szám alatti bemutató terebben. Az egésznapos programban jeles magyar csillagászok tartanak előadásokat, de külföldi tudósok is jelezték érkezésüket. Egy angol vendég például magával hozza különleges távcsövét, és bemutatja a találkozó résztvevőinek.

NAGY MÉLYKÚTI ÁKOS -- MIZSER ATTILA

Változós hírek

AAVSO Monograph 4

Az AAVSO 1986-ban indult Monograph sorozatában a legészleltebb változók teljes fénygörbéjét teszik közzé. Most az R Coronae Borealisra került sor, erre a nálunk is igen népszerű változóra. A fénygörbe 1843-tól 1990-ig gyakorlatilag folyamatosnak tekinthető, így teljes képet ad erről a különleges változóról. (Az AAVSO megalakulása előtti időszak fényváltozását természetesen a szakirodalomban megjelent adatok alapján rekonstruálták.) A fénygörbe jelentős része készült az AAVSO saját adatai alapján -- összesen 1210 megfigyelő 79874 észlelését használták fel! Az észlelőlistán igen sok magyar név is szerepel -- felsorolásuktól most eltekintünk. Illusztrációként álljon itt az AAVSO Monograph 4 egyik oldala, mely az R CrB 60-as években mutatott hosszú minimumának utolsó szakaszát mutatja.

Az R CrB "monográfiájával" együtt érkezett három kiegészítő AAVSO Monograph is, melyek az SS Cyg, az U Gem és az R Sct 1985-1990 közötti fénygörbéjét tartalmazzák.

MZS